DÜNYA EDEBİYATINDA BİR USTA ÇIRAK İLİŞKİSİ: VATANABE KAZUO VE ŌE KENZABURŌ[1]

Devrim Çetin GÜVEN[2]

ÖZET

İnsanların totaliter rejimlerin boyunduruğu altında *robot*laştığı, birbirlerini yok etmek için makineler üretme çılgınlığına kapıldığı 20. yüzyılın ortalarına doğru, Batı'da ve Doğu'da aydınlar insanlığın ortak mirası olan dünya uygarlığını faşizmin yıkıcılığından kurtarmak için yeniden hümanizme sarıldılar. Bu *geç evrensel hümanizm*i temsil eden başlıca aydınlardan biri ünlü Japon çevirmen, Fransız Rönesans edebiyatı araştırmacısı, eleştirmen, düşünür, denemeci Profesör Vatanabe Kazuo oldu. Vatanabe araştırmaları ve çevirileri aracılığıyla başta Fransız edebiyatı olmak üzere dünya edebiyatını ve bunun içerdiği hümanist değerleri Japonya'ya tanıttı. Geliştirdiği yepyeni *çeviri dili*yle Japon dilini ve kültürünü zenginleştirdi. Öğrencisi Nobel ödüllü yazar Ōe Kenzaburō'nun başarısında ve dünyada tanınmasında etkili oldu.

Bu makalede amacımız, bir dünya edebiyatı araştırmacısı ve çevirmen olarak Vatanabe Kazuo'nun çalışmalarının, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, Japonya'nın rönesansına (kültürel yeniden doğuşuna) nasıl katkıda bulunduğunu ortaya koymak ve bilhasssa romancı Ōe Kenzaburō'nun edebiyatının bu rönesansla ilişkisini çözümlemektir.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Edebiyat, Dünya Edebiyatı, Savaş Sonrası Japon Edebiyatı, Vatanabe Kazuo, Ōe Kenzaburō, Rabelais, Cervantes

Bilim Alanı: Karşılaştırmalı Edebiyat

[1] Bu makale, makale yazarının doktora tezinin bir kısmı temel alınarak geliştirilmiştir.

[2] Yard. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü Öğretim Üyesi

A MASTER-PUPIL RELATIONSHIP IN WORLD LITERATURE: WATANABE KAZUO AND ŌE KENZABURŌ

ABSTRACT:

Towards the mid-20th century where human beings were transformed into *robot*s under the yoke of the totalitarian regimes, and were caught up by the madness to produce machines in order to obliterate each other, intellectuals in the West and in the East resorted to humanism for saving the world civilization— which is the common legacy of humanity— from the destructiveness of fascism. One of the major intellectuals who represents this *late universal humanism* was the renowned Japanese translator, French Renaissance literature scholar, literary critic, thinker, and essayist Professor Watanabe Kazuo. Watanabe introduced world literature, principally French literature, and the humanistic values that are included in it into Japan through his researches and translations. He enriched Japanese language and culture via the totally new *translation language* that he developed. He played a significant part in the success and international reputation of his student, Nobel laureate Ōe Kenzaburō.

Our aim in this paper is to clarify how Watanabe Kazuo's works have contributed to the renaissance (cultural rebirth) of post-Second World War Japan and to analyze Ōe's relationship with this renaissance.

Keywords: Comparative Literature, World Literature, Postwar Japanese Literature, Watanabe Kazuo, Ōe Kenzaburō, Rabelais, Cervantes

Bilim Alanı: Karşılaştırmalı Edebiyat

I. GİRİŞ

Dünyanın modernleşme ve makineleşmenin eşliğinde Ortaçağ'ın karanlık yüzünü yeniden yaşadığı ve *amiyane tabirle* insanlığın ölmeye yüz tuttuğu 1930'ların ikinci ve 1940'ların ilk yarısında, Batı'da ve Doğu'da Bertrand Russel, Thomas Mann, C. G. Jung, Stefan Zweig, Erich Fromm, Antoine de Saint-Exupery, Jean-Paul Sartre, Albert Camus, Isaac Asimov ve Mahatma Gandhi gibi aydınların her biri, birbirinden habersiz bir şekilde de olsa içinde bulundukları krize karşı panzehir olarak hümanizmi yeniden keşfettiler. Bu *geç evrensel hümanizm*in Japonya'daki temsilcisi ünlü Fransız edebiyatı araştırmacısı, çevirmen, eleştirmen, düşünür, denemeci Profesör Vatanabe Kazuo (渡辺一夫, 1901-75) oldu. Vatanabe II. Dünya Savaşı yıllarının mahşerî ortamında dönemin ruhuna (*zeitgeist*) başkaldırmak için dünya edebiyatına sarılmayı seçerek o sıralar robotlaş(tırıl)ma eğilimindeki Japon toplumuna özgün bir entelektüel modeli sundu. Özellikle Rönesans dönemi Fransız eserlerini ve bunların içerdiği hümanist değerleri araştırmaları ve çevirileri aracılığıyla Japonya'ya tanıttı, geliştirdiği yepyeni çeviri diliyle Japon dilini ve kültürünü zenginleştirdi.

Çözümlemelerimize geçmeden önce, makalemizde önemli bir yer tutan robotlaş(tırıl)ma ve hümanizm kavramlarını açıklamak yerinde olacaktır. Vatanabe her iki kavramı, Batı'nın ve Japonya gibi Batılılaşarak Batı'yı aşma çabasında olan Batı merkezci ülkelerin yaşadığı büyük kriz ve bu krizle hesaplaşma edimi bağlamında kullanmıştır. 1948 yılında, biraz da, aynı yıl yayımlanan George Orwell'ın distopya romanı *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*'ün etkisinde Vatanabe (1989) "İnsanlar Makineleşmekten Kurtulamaz mı?" ("*Ningen ga kikay ni naru koto va sakerarenaimono de arouka?*"「人間が機械になることは避けられないものであろうか？」) başlığıyla bir makale kaleme alır. II. Dünya Savaşı yıllarında Japon toplumunun körü körüne totaliter devlet yapısına itaat etmesi deneyiminden yola çıkan Vatanabe'nin bu makalesinde, totaliter rejimlere yönelik bir teyakkuz duygusu hakimdir. Yazar tıpkı Orwell'ın romanında betimlediği gibi, totaliter rejimlerin insanları bireyselliklerinden arındırarak onları kendilerini destekleyen bir işgücüne indirgeme tehlikesi karşısında duyduğu mahşerî (*apocalyptic*) kaygılarını ifade eder. (*Şōva Dönemi Edebiyatı Antolojisi 33. Cilt*, s.491-498).

Vatanabe hümanizm terimini, farklı anlamlarını devreye sokarak kullanır. Genel anlamını insanî olan her şeye yönelik saygı olarak yorumlayabileceğimiz hümanizm bilindiği gibi son derece geniş bir kavramdır ve kullanıldığı yer ve zamana göre farklılık gösterir. Ortaçağın kilise baskısını kırmayı hedefleyen Rönesans Dönemi İtalyan hümanizmi, tam bir

sekülarizmi ve evrenselciliği temel alan 17-18. yüzyıl İngiliz-Fransız hümanizmi, kapitalizmin yabancılaştırdığı modern toplumlara insanlıklarını geri verme iddiasındaki 19-20. yüzyıl sosyalist hümanizmi, yine 20. yüzyılda insan varoluşunun anlamını sorgulayan varoluşçu hümanizm bu farklı anlayışlardan bazılarıdır. Avrupalı düşünür ve yazarlar Ortaçağ'ın skolastik baskıcılığından kurtulmak için Yunan ve Latin klasikleri araştırmalarına sarılarak hümanizmin temellerini atmıştır. Dolayısıyla, günümüzde *humanities*/beşerî bilimler olarak adlandırdığımız alan da böyle doğmuştur. Vatanabe hümanizmi, bilhassa, hem beşerî bilimler anlamında, hem kendi araştırma alanı olan Rönesans devri edebiyat ve düşünü anlamında, hem de her türlü yıkıcı çılgınlığa, savaş çığırtkanlığına karşı insanî değerleri ve ahlakı merkeze koyan bir evrenselci ideoloji anlamında kullanacaktır. Vatanabe'nin eserlerinde, bu yönleriyle hümanizm insanları makineleştiren, robotlaştıran modern totaliter rejimlere karşı çıkmak için bir araçtır.

Vatanabe'yi bir *onşi*, yani *minnet duyulan üstat* olarak gören öğrencisi Ōe Kenzaburō (大江健三郎, 1935-) ise, bilindiği gibi bilhassa *Kişisel Bir Sorun* (*Kocintekina Tayken*, 『個人的な体験』,1964)[3] ve *Sessiz Çığlık* (*Manen Gannen no Futtobōru*, 『万延元年のフットボール』, 1967)[4] gibi eserleriyle Japon romanını dünyayla buluşturdu. Vatanabe hem dünya edebiyatını Japon edebiyatına aşılayarak savaş sonrası Japon toplumunun ruhsal sağaltımına hizmet ettiği için, hem de dünya edebiyatına Ōe gibi bir yazarın kazandırılmasındaki katkılarından ötürü bir dünya edebiyatı figürüdür. Bu dünya edebiyatı ve hümanizm figürünü dünyaya kitapları ve konuşmaları aracılığıyla en iyi anlatan da Ōe oldu. Makalemizde Ōe'nin çizdiği Vatanabe portresinin bir tanıtıcı çözümlemesini yapacağız.

II. Vatanabe Kazuo ve *Savaş Sonrası Japon Rönesansı*

Tokyo'nun Hongō semtinde doğan Vatanabe Tokyo Üniversitesi'nde eğitim gördü. Bir süre lise öğretmenliği yaptıktan sonra, mezun olduğu üniversitede Fransız dili ve edebiyatı profesörü oldu. François Rabelais, Villiers de l'Isle-Adam, Charles Baudelaire, Gustave Flaubert, Honoré de Balzac, Pierre Loti, André Gide, Jean Cocteau, Pierre Gascar, Thomas Mann gibi yazarlardan yaptığı edebiyat alanındaki ve Erasmus, Descartes, Georges Duhamel'den yaptığı düşün alanındaki çevirileri; hazırlanmasında büyük pay sahibi olduğu *Dünya Edebiyatı Sözlüğü*, *Fransız Edebiyatı Kılavuzu* gibi ansiklopedik çalışmalar ve yazdığı eleştiri, deneme, düşün ve biyografi türündeki çok sayıda kitapla II. Dünya Savaşı sonrası Japon kültürel ortamının kozmopolitleştirilmesini ve canlandırılmasını sağlayan önemli

[3] Romanın özgün başlığının tam karşılığı *Kişisel Bir Deneyim*'dir.
[4] Romanın özgün başlığının tam karşılığı *1860 Yılının Futbol Oyunu*'dur.

isimlerdendir.

Eleştirmen Katō Şūiçi'nin (1999/2012) de dikkatimizi çektiği gibi, Japonya Çin edebiyatı araştırmalarında son derece ileriyken, Batı edebiyatı araştırmalarında zayıf kalmıştı. [5] Japonya'daki Batı Edebiyatı araştırmalarının uluslararası seviyeye ulaşması Vatanabe'nin Fransız edebiyatı araştırmalarıyla başladı (s. 478-479).[6]

Edebiyatta "çeviri" görüngüsüne büyük önem veren Vatanabe Fransız 16. yüzyıl yazarı, hümanist François Rabelais'nin Gargantua ve Pantagruel adlı baba oğul iki devin serüvenleri aracılığıyla, içinde yaşadığı dönemin toplumsal yapısının (Mikhail Bakhtin'in deyimiyle) *grotesk realist* ve *şenliksel* (*carnivalesque*) bir hicvini yaptığı beşlemesi (*pentalogy*) *La vie de Gargantua et de Pantagruel* (1532-64) adlı eserinin tamamını, yirmi yıldan fazla süren (1943-64) meşakkatli bir çalışmayla Japonca'ya çevirmişti. Katō'ya (1999/2012) göre bu çeviri "çağdaş Japon nesrinin ifade olanaklarını sınırlarının sonuna kadar geliştirmiş, Japon edebiyatına birçok yeni öğenin katılmasını sağlamış, Japonca nesre has ifade kalıplarını yerle bir edip bunları zenginleştirme işlevi görmüştür" (s.479-80).

Vatanabe yazdıklarıyla olduğu kadar yetiştirdiği öğrencilerle de Japonya'nın savaş sonrası dönemde edebiyat, eleştiri, sinema, tiyatro, düşün, felsefe gibi alanlarda yaşadığı Rönesans'ın temellerini atmıştır. Öğrencileri arasında Fransız edebiyatı araştırmacısı, çevirmen Prof. Ninomiya Takaşi, şair, filozof, denemeci Kuşida Madaiçi, Fransız edebiyatı araştırmacısı, filozof Mori Arimasa, Fransız edebiyatı araştırmacısı, eleştirmen Prof. Kanno Akimasa, Fransız edebiyatı araştırmacısı, romancı Tsuci Kunio, Fransız dili araştırmacısı, şair, romancı Prof. Kiyooka Takayuki, Fransız edebiyatı araştırmacısı, Prof. Şimizu Tooru ve nihayet Nobel edebiyat ödüllü yazar Ōe Kenzaburō yer alır. Ayrıca öğrencisi olmasa da, Nobel edebiyat ödülüne aday gösterilmiş, dünyaca ünlü Japon romancı, tiyatro ve deneme yazarı Mişima Yukio'nun da Vatanabe'nin çevirilerinden etkilendiği bilinmektedir.[7]

---

[5] Bunun iki temel nedeni, Tokugava Dönemi'ndeki (1600-1867) geleneksel yabancı edebiyat araştırmacılarının Batı edebiyatıyla ilgilenmemiş olması ve pozitivist filoloji araştırmalarının ancak Batı'da yetkinleştikten sonra Japon akademisince alımlanabilmesidir (Katō, 1999/2012, s. 479).

[6] Japonca, İngilizce ve Fransızca kaynaklardan alıntılardaki çeviriler tarafımızdan yapılmıştır.

[7] Japonya'da II. Dünya Savaşı sonrasının kültür ortamında, 17-18. yüzyıl Rönesans ve Aydınlanma dönemi Fransız edebiyatı ve düşününden 20. yüzyılın Varoluşçu hümanizmine kadar uzanan Fransız Hümanizmi ağırlıkta olmuştur. Bunda 1930-40'lı yıllarda kültürel tahakkümü ellerine geçiren sağ eğilimli Japon filozof (özellikle Kyoto Okulu) ve edebiyatçıların (*Nihon Roman-ha*/Japon Romantizmi) Alman düşünür ve edebiyatçıları model almalarına yönelik tepkinin payı büyük olmuştur. Savaş sonrası yeni Japon kültürünü Fransız hümanizmine dayandırma girişiminde Vatanabe Kazuo ve izdeşleri başat rol oynamıştır.

Öğrencileri ve izdeşleri arasında Vatanabe'yi dünya edebiyatı ve hümanizm bağlamında en kapsamlı biçimde ele alan kişi Ōe'dir.

III. Ōe'nin *Usta*sı olarak Vatanabe

Ōe Vatanabe'nin eserleriyle henüz bir lise öğrencisiyken tanışır. Sonradan ünlü bir yönetmen olacak yakın dostu İtami Cūzō'nun tavsiyesi üzerine okuduğu Vatanabe'nin *Fransız Rönesansı'ndan Kesitler* (*Furansu Runesansu Danşō*, 『フランス・ルネサンス断章』, 1950) adlı kitabından çok etkilenerek Tokyo Üniversitesi'nde Fransız edebiyatı dersleri veren bu profesörün öğrencisi olmaya karar verir. İlk denemesinde üniversitenin giriş sınavını kazanamaz, fakat pes etmeyerek sınava bir kez daha girer ve rüyasını gerçekleştirir. (Ōe ve Mariko Ozaki, 2007, s. 27.)

Böylelikle Ōe 1954 yılında, Tokyo Üniversitesi'nin Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim görmeye başlar. Profesör Vatanabe Ōe'nin gerek sonraki edebiyat yaşamında, gerekse kendine özgü roman yönteminin şekillenmesinde etkili bir kılavuz olacaktır. Örneğin Ōe, Fransız yazar Pierre Gascar'ın *Les Bêtes* (*Hayvanlar*, 1953) ve *Le temps des morts* (*Ölülerin Zamanı*, 1953) başlıklı öykü kitaplarının Vatanabe tarafından yapılmış olan Japonca çevirilerini (*Kemonotaçi*, *Şişa no Toki*, 『獣たち・死者の時』, 1955) özgün metinlerle karşılaştırarak okur. Metindeki bazı önemli deyişlerin ve diğer anahtar kelimelerin Japonca'ya nasıl çevrildiklerini sözlükteki anlamlarıyla kıyaslayarak özenle inceler. Vatanabe'nin Fransızca sözcük ve deyişlere bulduğu karşılıkların yaratıcılığından çok etkilenir. Ōe'nin böyle bir *yavaş okuma* yapmasındaki amacı başta sadece Fransızcasını geliştirmek olsa da, iki dil arasında mekik dokumaya dayanan *yeniden okuma* eylemi Ōe'yi yaratıcı yazı düzleminde çeviri söyleminden yararlanarak yeni bir biçem, yeni kelimeler ve dolayısıyla yeni bir dil yaratabileceği fikrine götürür. İlk öyküsünü de bu fikir ve niyet doğrultusunda yazacaktır (Güven, 2012, s. 240).

Ōe "Bir Acayip İş" ("Kimyō na Şigoto", 「奇妙な仕事」, 1957) başlıklı ilk öyküsünde çeviri söylemine dayalı bir üslup kullanmıştır. Kısacası Ōe, Gascar'ın eserlerinin özgün metni ile Vatanabe'nin çeviri metni arasındaki etkileşimden doğan dinamik dili, içeriği varoluşçu duyarlılıkta olan öyküsünün biçemine uyarlamıştır. Yepyeni ve taze bir dil ve kışkırtıcı bir tematik yapıya sahip bu öykü *Tokyo Üniversitesi Gazetesi*'nde yayımlanıp dönemin ünlü eleştirmeni Hirano Ken'in dikkatini çekince Ōe'ye profesyonel yazı hayatına başlama fırsatı doğar. Başta Hirano olmak üzere birçok eleştirmen, yazarın daha bu ilk öyküsünde Fransızca'ya özgü metaforik deyişleri modern Japonca'ya uyarlamak suretiyle dile yeni bir hava getirdiğinde hemfikirdir. Ōe'nin bu yazı yöntemiyle, ustası Vatanabe'nin izinde,

modernleşme/Batılılaşma sürecinde söz-yazı birliği (*genbuniççi,* 言文一致) [8] hareketiyle sadeleştirilen millî dil kategorisinin sınırlarını zorladığını söyleyebiliriz (Güven, 2012, s. 240).

Ōe Vatanabe'nin derslerini büyük bir ilgiyle takip eder. Onun gibi bir edebiyat araştırmacısı, akademisyen olmak niyetindedir; üstelik Japonya'nın güneyindeki Şikoku Adası'nda ormanlarla kaplı ücra bir dağ köyü olan memleketinde yaşayan ailesinin beklentileri de bu yöndedir. Ne var ki, ilk öyküsünün başarısı ve edebiyat dergilerinden öykü ve roman yazması için gelen yoğun talepler üzerine profesyonel yazarlık yolunu seçer. Fakat bundan sonraki süreçte de Vatanabe onun sık sık danıştığı hocası olmaya devam eder, telkinleriyle, bilhassa önerdiği *yoğun okuma tekniği*yle ve buna dayanan *alıntılama yöntemi*yle Ōe'nin edebi niteliğe ve derinliğe önem veren yazar olarak biçimlenmesinde etkili olur.

Vatanabe, Ōe'ye her üç yılda bir, dünya edebiyatından bir yazarın tüm eserlerini, o yazarla ve eserleriyle ilgili okuyabildiği dillerde yazılmış tüm eleştiri ve araştırma çalışmalarını dikkatle okumasını önerir. Ōe'ye göre bu yönlendirmenin altında kendisinin medya tarafından popüler bir tüketim nesnesine dönüştürülmesini önleme ve yazar olarak ayakta kalabilmesini sağlama kaygısı yatmaktadır (Ōe'den aktaran Güven, 2012, s. 241-242).

Ōe bu üç yıllık yoğun okuma tekniğini benimser ve dünya edebiyatının önde gelen şairlerini bu yöntemle okur. Nitekim *Ōe'nin Uyan Ey Yeni İnsan* adlı eserinde (*Ataraşii Hito Mezameyo,* 『新しい人眼覚めよ』, 1983) William Blake'in, *Özlenen Yıllara Mektuplar*'da (*Natsukaşii Toşi e no Tegami,* 『懐かしい年への手紙』, 1987) Dante'nin, *Yanıp Tutuşan Yeşil Ağaç Üçlemesi*'nde (*Moeagaru Midori no Ki,* 『燃えあがる緑の木』, 1993-95) William Buttler Yeats'in eserlerinden alıntılar ve bunlara göndermeler vardır. Sonuç olarak, Ōe'nin Vatanabe'nin telkini doğrultusunda, adı geçen başlıca dünya edebiyatı şairlerinin şiirlerindeki biçem ve konuları romana özgü biçem ve konulara dönüştürdüğünü söyleyebiliriz (Güven 2012, s. 241).

Bu yöntemle birlikte yazarın biçemi ve ele aldığı tematik yapı her üç yılda bir değişime uğrar (Ōe'den aktaran Güven 2012, s. 241). Böylesine dinamik biçimde okuma ve yazma yöntemlerinin birbirine yaklaştırılmasına dayanan bu roman yazma yöntemi Ōe'yi ait olduğu millî edebiyatın sınırlamalarından azat edecek ve ona, sadece ülkesinde değil, tüm

[8] Bununla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Karatani, K. (2011). *Derinliğin Keşfi——Modern Japon Edebiyatının Kökenleri*. D. Ç. Güven, İ. Öner, (Çev.). İstanbul: Metis.

dünya edebiyatı coğrafyasında kendine özgü bir konum kazandıracaktır (Güven 2012, s. 241).

Bu yazı yazma tarzı aslında Vatanabe'nin icadıydı. Vatanabe'nin kendisi de alıntılama yöntemini 1930'lu ve 40'lı yılların karanlığında kaleme aldığı denemelerinde çok etkin bir şekilde uygulamıştı. Ōe'ye (1984) göre retorik bir anlatı aygıtı olarak Vatanabe'nin metninin dokusunu zenginleştirme işlevi gören *alıntılama yöntemi*, aslında belli bir zorunluluktan doğmuştu. *Büyük Japon İmparatorluğu*'nun (1889-1946) Hitler'in Almanyası ve Mussolini'nin İtalyası ile işbirliğine gittiği ve içeride faşizmi dışarıda ise yayılmacı emperyalizmi uyguladığı bir güncellik karşısında Vatanabe'nin dünya edebiyatı metinlerinden alıntılara bel bağlamaktan başka çaresi yoktu. Ōe, *Çağdaş Japon Hümanisti Vatanabe Kazuo'yu Okumak* (*Nihon Genday no Yumanisuto Vatanabe Kazuo vo Yomu,* 『日本現代のユマニスト渡辺一夫を読む』, 1984) adlı deneme kitabında, Vatanabe'nin Japonya'nın geldiği durumun sorumlusu olarak gördüğü ordu ve *zaibatsu*ları (Japon ekonomisini tekelinde bulunduran büyük sanayii ve finans şirketleri) eleştirmek için İspanyol yazar Cervantes'ten alıntı yaptığını naklediyor. İmparator Hirohito 1943 yılında Orgeneral Tōcō Hideki kabinesinin telkinleri doğrultusunda *Gakuto-şutsucin Fermanı*'nı ilan etmişti. Bu ferman üniversitede beşerî bilimler (*humanities*) alanında öğrenim gören yirmi yaşını doldurmuş tüm üniversite öğrencilerinin silah altına alınmasını zorunlu kılıyordu ve bunun neticesinde iki yüz binden fazla üniversite öğrencisi *gakutohey* (üniversite öğrencisi asker) olarak cepheye gönderildi. Yaşını dolduran öğrencilerini birer birer cepheye göndermek, savaş karşıtı ve muhalif bir demokrat olan Vatanabe'yi çok sarsar, büyük bir karamsarlık ve öfkeye sevk eder. Fakat Japonya'nın militarist ortamında meseleyi doğrudan eleştirmesi mümkün olmadığından, Vatanabe Cervantes'in "El Licenciado Vidriera" (1613) öyküsünü kullanmaya karar verir ve bu öykü üzerine "Camdan Üniversite Mezunu" ("Biidoro Gakuşi,"「びいどろ学士」) başlıklı bir deneme yazar (Ōe, 1984, s. 30-32). Vatanabe'nin bu konudaki görüşlerini anlatabilmek için öykünün ayrıntılı özetini sunmak yerinde olacaktır.

Öykünün başkişisi Tomás Rodaja, on bir yaşındayken kimsesiz bir çocuk olarak iki üniversiteli genç tarafından sokakta bulunur. İşçi tulumları içindeki Tomás zengin üniversiteli gençlere (İspanya'nın batısındaki) Salamanca'ya gidip varlıklı bir zenginin yanında uşaklık ederek okumak niyetinde olduğunu söyler. Kendileri de Salamanca'ya gitmekte olan iki öğrenci çok zeki buldukları bu çocuğu uşak olarak yanlarına alırlar. Tomás'ın okuldaki başarıları ve terbiyeli, dürüst kişiliği iki genci çok etkiler ve onu bir hizmetçi olarak değil kendilerinin dengi bir arkadaş gibi görmeye başlarlar. Gençler öğrenimlerini tamamlayıp

(İspanya'nın güneyindeki) memleketleri Andalusia'ya dönerken, o sırada üniversitede hukuk tahsili yapmakta olan Tomás'ı da yanlarında götürürler. Fakat Tomás öğrenimini bitirme tutkusundan vazgeçmez ve iki gence minnetlerini sunup onlarla vedalaşarak Salamanca'ya dönmek üzere yola çıkar. Yolda tanıştığı ve İtalya'ya gitmekte olan Yüzbaşı Don Diego de Valdivia ona beraber seyahat etmeyi teklif eder. Böylelikle Tomás Valdivia ile Rönesans'ın beşiği İtalya'nın ve Batı Avrupa'nın çeşitli kentlerini görme ve kültürünü zenginleştirme fırsatı bulur. Sonunda, Valdivia ona emrinde bir asker olmayı önerse de, Tomás tahsilini tamamlamak üzere Salamanca'ya gitmeyi yeğler ve rüyasını gerçekleştirerek üniversiteden mezun olur. Ne var ki, Tomás'a tutulan zengin bir kadın aşkına karşılık bulamayınca, aşk iksiri içerdiğini düşündüğü bir Toleda ayvasını ona yedirmek ister. Tomás ayvadan bir lokma yiyince fenalaşır, kendisine geldiğinde ise aklı başında değildir. Yani sözde *aşk iksiri* tesirini *delilik iksiri* olarak göstermiştir. Buzlu cam gibi yarı saydam olduğu sanrısına kapılır ve kırılmaktan korktuğu için insanların kendisine dokunmasına izin vermez. Öte yandan, olgular da ona cam gibi saydam ve berrak göründüğünden, akın akın kendisine danışmaya gelen insanların sorunlarını çözer. Hatta kral ve saraydaki asiller bile görüşlerinden yararlanmak üzere onu saraya davet ederler. Bir süre sonra iksirin etkisi geçer ve iyileşir. Avukatlık mesleğini yaparak yine eskisi gibi insanlara yardım etmeye çalışır, fakat insanlar onun deli halini talep etmektedir. Bunun üzerine Tomás, "insanlar delilerin söz ve eylemlerine karşı ne kadar da hoşgörülü, ama gel gör ki aklı başında olanlara karşı hoşgörüsüz!" (Miguel de Cervantes, 1613/2008, s. 131) diye öfkelenerek avukatlık mesleğini bırakır ve orduya katılıp ölmeyi göze alarak savaşmaya Flandra'ya (Felemenk), Yüzbaşı Valdivia'nın yanına gider. Sonunda cephede can verecektir (Cervantes, 1613/2008, s. 106-131).

Vatanabe'nin öğrencileri zorla cepheye gönderilmiş, bunların çoğu geri dönememiş ve ölmeden önceki son sözlerini söyleme şansına sahip olamamışlardı. Onların yerine bir şeyler söylemek için, Vatanabe Cervantes'in öyküsündeki Tomás'ın insanlıktan ümidini kesip intihar-vari bir kararla cepheye gitmeden önceki son sözlerini Japonca'ya çevirerek alıntıladı: "Ey başkent, sen ki cahil kumarbazları cömertçe besler, ar, utanma duygusuna sahip ciddi insanların açlıktan ölmelerine göz yumarsın! Elveda sana!" (Cervantes, 1613/2008, s. 131). Ōe (1984) Vatanabe'nin bu sözlerle, Nazizm ve faşizmle işbirliği yapıp, gençlerini cepheye gönderen Japonya'nın başkenti Tokyo'yu kastettiğini ve onu eleştirmeyi hedeflediğini iddia eder. Bu ilenç sözlerini doğrudan söylemesi durumunda Vatanabe'nin tutuklanmasının kesin olduğunu, fakat bir 16-17. yüzyıl yazarının sözlerini alıntılayarak bundan kurtulduğunu belirtir. Üstelik Cervantes, Japonya'nın müttefiki Franco yönetimindeki İspanya'nın yazarı olduğu için

alıntılamak serbesttir (s. 32-33).

Nitekim, savaş yıllarında Japonya'da ABD, İngiltere ve Fransa gibi *düşman* ülkelerin yazarlarının kitaplarına otoritelerin pek iyi gözle bakmadığını eklemekte fayda var. Örneğin, Ōe (Harry Kreisler, Ōe, 1999) verdiği bir röportajda, annesinin kendisine bir miktar pirinç karşılığında hediye olarak aldığı *Huckleberry Finn'in Serüvenleri*'ni nasıl korkarak okula götürdüğünü anlatıyor. Çünkü, kitabı veren kadın annesini "Dikkatli ol ha! Bu yazar Amerikalıdır. Şimdi Amerika ile Japonya arasında savaş var. Öğretmeni eğer durumu fark ederse kitabı oğlunun elinden alır. Oğluna tembih et, eğer öğretmeni yazarla ilgili bir şey sorarsa Mark Twain'in bir Alman yazarın takma adı olduğunu söylesin." (parag. 8) diye uyarmıştır.

Vatanabe (Vatanabe'den aktaran Ōe, 1984) Japonya ve Nazi Almanyası'nda insanların ruhlarını kaybettiklerini ve robot gibi devletlerine hizmet etme hastalığına kapıldıklarını düşünüyordu. Vatanabe'ye göre bu *çağın hastalığı*ydı ve bunu ancak Fransız Rönesansı'nın *hoşgörü* kavramına dayanan hümanizm anlayışı iyileştirebilirdi (s. 29). Katō'nun (1999/2012) da belirttiği gibi Protestanlarla Katolikler arasında yoğun din savaşlarına sahne olan 16. yüzyıl Fransası, aynı zamanda bunun panzehiri olan *hoşgörü* kavramını da üretmişti. Vatanabe burada hoşgörüsüzlüğe karşı hoşgörüyü [*tolérance*], fanatizme karşı göreceleştirmeyi [*relativité*] görmüştü. Erasmus, Montaigne, Rabelais ve diğer birçok hümanistin fanatik hoşgörüsüzlükle savaşlarının izini sürerek aslında kendisinin içinde bulunduğu durumu anlatıyordu. Zira, 1940'ların ilk yarısı Japonya'nın düşünsel olarak kendisini dünyadan tamamen yalıttığı yıllardı (s. 480).

Savaş bittikten sonra ABD ve müttefik güçler tarafından işgal edilen Japonya da, tıpkı Federal Almanya gibi ABD'nin Soğuk Savaş politikaları *sayesinde*, yani ülkenin SSCB'nin yörüngesine girmesini önlemek amacıyla iktisadi kalkınmasını destekleme ve ülkede birçok askeri üs kurma projesi vesilesiyle kısa sürede kendini toparladı ve yüksek düzeyde iktisadi büyüme kaydetti. Bilhassa, Kore Savaşı (1950-53) sırasında Japonya'nın Amerikan ordusuna yönelik *özel tedarikler*i (silah, mühimmat vb. askeri malzeme) için Amerikan hükümetinin çok yüksek meblağlar ödemesi bu iktisadi büyümeyi tetiklemiş, hem ekonomiyi hem de sanayiyi canlandırmış ve insanların alım gücü bir anda yükselmişti (Yōiçi Komori, 2002, s. 145-146). Savaşın getirdiği yıkım kısa sürede güçlü bir *yeniden doğuş*a dönüşse de, bu sadece *maddî* anlamda bir iyileşmeydi, savaşın manevî (insanî, ruhsal, toplumsal, kültürel) düzeydeki yaraları

henüz sarılmamıştı.

Vatanabe savaş yıllarından itibaren ölene kadar, geniş kapsamlı yazı ve çeviri faaliyetleriyle Japon toplumunun bu manevî yaralarını iyileştirmeyi ve bir topyekûn özeleştiri yapmasını sağlamayı kendisine görev edindi. Savaşı küçük bir çocukken deneyimleyen Ōe'nin, on altı yaşındayken okuduğu Vatanabe'nin *Fransız Rönesansı'ndan Kesitler* adlı kitabında bir teselli, bir deva ışığı bulması ve yazarın öğrencisi, çırağı olma tutkusuna kapılması bununla ilgilidir. Nitekim, Ōe Nobel ödül töreni konuşmasında 19. yüzyıl sonunda başlayan Japon modernleşme tarihinin belirlediği Japon millî kimliğindeki muhtelif çelişkilerin bir eleştirisini yapar, evrensel bir yazar olarak kendi marjinal/kenarsal kimliğini bu merkezî kimliğin karşısına koyar. Savaş sonrası Japonya bağlamında Vatanabe'nin önemini yoğun ve kapsamlı bir bakış açısıyla sunduğu için bu kısa konuşma metnini burada ele almak yerinde olacaktır.

IV. Ōe'nin Nobel Ödül Töreni Konuşmasında Vatanabe

Ōe 1994 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Nobel jürisi ödül gerekçesini yazarın "şiirsel bir güçle imgesel bir dünya yaratması" olarak açıklamıştı. Jüriye göre bu imgesel dünyada "yaşam ve söylen kaynaşarak, insanoğlunun günümüzdeki çıkmazına dair huzursuz edici bir resim oluşturuyordu" ("Kenzaburo Oe-Facts", 1994/2014, parag. 1). Bu gerekçeyi, *ödül verilen yazarın dünya edebiyatına katkısı* şeklinde de yorumlayabiliriz. Dolayısıyla, Nobel jürisine göre, Ōe şiirsel yetisiyle yarattığı "imgesel dünya"da yani I. ve II. Dünya savaşlarını, Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombası atılması gibi insan eliyle infaz edilen felaketleri deneyimlemiş ve bunlardan daha da yıkıcı olabilecek bir nükleer savaş tehdidi altında yaşamış 20. yüzyıl insanının trajedisini etkili biçimde betimlemesi sayesinde dünya edebiyatına katkıda bulunmuştur. Bu bağlamda yukarıda da belirttiğimiz gibi, Ōe'nin bu "imgesel dünya"yı yaratma sürecinde Vatanabe'nin hem bir entelektüel modeli, hem bir çevirmen, hem de bir edebiyat araştırmacısı olarak önemli bir payı olmuştur.

Ōe (1995) Nobel konuşmasında Mary Flannery O'Connor ve W. H. Auden gibi dünya edebiyatçılarının ideal romancı tanımlamalarından da yola çıkarak kendisini dünyadaki genel alt-kültürleşme eğilimine direnen, Tokyo gibi dünyanın geniş tüketim kültürlerinin yansımaları olan ucuz kurmacalardan farklı, ciddi edebiyat eserleri yaratmak niyetinde bir yazar olarak konumlandırıyor. Akabinde George Orwell'ın ideal insan tipi tanımından yararlanarak ideal bir çağdaş Japon kimliği tasavvur etmeye girişiyor. Orwell'ın hayranlık duyduğu ideal insan

tipinin özelliklerinin *decent* (ahlaklı, dürüst), *humane* (insanî) ve *sane* (aklı başında) olduğunu belirttikten sonra, bu nitelikleri, özellikle de *decent*ı karşılayan kavramın Fransızca *humaniste* olduğunu söylüyor (s. 121-122).

Burada, yazarın Japonya'nın modernleşme sürecinin Batı'da olduğu gibi bir hümanizm felsefesini doğurmamış olmasına yönelik eleştirisini okuyoruz. Ōe Japon devletini, II. Dünya Savaşı'na Nazi Almanyası'nın müttefiki olarak katılmak ve Asya'da yayılmacı politikalar izlemekle ve Japon toplumunun buna ses çıkarmayan büyük bir kesimini de bu politikalara destek olmakla eleştiriyor. Yöneten ve yönetilen nezdindeki bu tutumların, sonuçta Japonya'yı içinde bulunduğu Asya'dan da, Batı'dan da kopardığını belirtiyor. Bu eleştirinin ardından böyle bir merkezî tarihin içindeki alternatif ve marjinal/kenarsal seslere yer veriyor konuşmasında. Bu seslerden en önemlisi bir hümanizm arayışının timsali olan Vatanabe'dir: "Milliyetçi çılgınlık ateşiyle kuşatılmış II. Dünya savaşının arifesinde ve şiddetli sancıların yaşandığı savaş yılları boyunca Vatanabe'nin, (bereket versin ki henüz tamamen kökü kazınmamış olan) geleneksel Japon güzellik hissine ve doğa sevgisine hümanist bir insan görüşünü aşılamak gibi bir (...) rüyası vardı" (Ōe, 1995, s. 122-123).

Vatanabe'nin bu rüyası dünya edebiyatı olarak Fransız Rönesans edebiyatını Japonya'ya tanıtma projesinin en önemli parçasıydı ve Rabelais çevirisi bu projenin merkezini oluşturuyordu. Vatanabe, 1930'ların başında, az önce de değindiğimiz *La vie de Gargantua et de Pantagruel* adlı kendine özgü bir dili olan ve beş kitaptan oluşan eseri çevirme kararını aldığında, araştırma için Fransa'da bulunuyordu. Oradaki danışmanı da, diğer araştırmacılar da bunun gerçekleştirilebileceğine pek ihtimal vermemişti. Yaşlı danışmanı Vatanabe'nin bu niyetini *L'entreprise inouïe de la traduction de l'intraduisible Rabelais*/*çevrilemez Rabelais'yi çevirmek için tahayyül edilemez girişim* olarak yorumlarken, bir başka Rabelais uzmanı da, eserin dev kahramanına gönderme yaparak bunu *Belle entreprise Pantagruélique*/*Güzel bir Pantagruel-vari (devasa) girişim* diye nitelemişti (Ōe, 1995, s. 124). Fakat tüm bu çekincelere rağmen, Vatanabe bu muazzam Rabelais projesini sadece savaşın büyük yoksulluk yıllarında değil, savaş sonrası Amerikan işgalinin çetin koşullarında da gerçekleştirmekle kalmamış, kafası karışmış ve pusulası şaşmış dönemin Japon toplumuna Rabelais'nin öncülleri, çağdaşları ve izdeşleri olan Fransız hümanistlerinin yaşamlarını ve düşüncelerini aşılamak için elinden gelen her şeyi yapmıştı (Ōe, 1995, s. 123-124).

Ōe (1995) Nobel konuşmasında Vatanabe'ye değindiği kısmın son bölümlerinde, hem kendi yazı faaliyetlerinde hem de insan olarak yaşamında Vatanabe'nin çırağı olmaya

çalıştığını ifade ettikten sonra, yaratıcı yazı faaliyetlerinde Vatanabe'den nasıl etkilendiğini anlatıyor:

Ondan özellikle iki konuda etkilendim. Birincisi benim roman yazma yöntemimle ilgilidir. Onun Rabelais çevirisinden, Mikhail Bakhtin'in "grotesk realizmin imge sistemi" ve "halka özgü gülme kültürü" olarak formüle ettiği şeyleri, yani maddî ve bedensel ilkelerin önemini, kozmik, toplumsal ve bedensel öğeler arasındaki koşutlukları, ölme ve yeniden doğma tutkusunun örtüşmesini ve yerleşik hiyerarşi ilişkilerini alt üst eden gülmeyi öğrendim (s. 124-125).

Ōe (1995) bu imge sisteminin, kendisi gibi, *dünyanın ücra bir köşesindeki bir ülkenin ücra köşesindeki bir köyünden* gelmiş birine, evrenseli yakalama olanağı sunan edebi yazma yöntemi arayışında yardımcı olduğunu söylüyor:

Profesör Vatanabe'nin beni etkilediği bir başka konu onun hümanizm fikridir. Ben onu yaşayan bir varlık ve Avrupa'nın özü olarak görüyorum (...) Tarihsel kaynaklara yönelik son derece dikkatli ve doğru okumalarından yola çıkarak Vatanabe Rabelais ya da, Erasmus, Sebastien Castellion (...) gibi kişileri merkez alan eleştirel yaşamöyküleri yazdı. Böyle yaparak, Japonlara hümanizmi, hoşgörünün önemini ve insanoğlunun önyargılara ve kendi yarattığı makineleşmeye yönelik zaafiyeti[nin neden olduğu tehlikeleri] öğretmeyi umdu. Samimiyeti onu Danimarkalı filolog Kristoffer Nyrop'un "Savaşa karşı çıkmayanlar savaşın suç ortakları olurlar." sözünü alıntılamaya yönlendirecekti. Batı düşününün temelini oluşturan hümanizmi Japonya'ya yerleştirme denemesinde Vatanabe yine *tahayyül edilemez girişim*e ve *güzel bir Pantagruel-vari girişim*e yeltenmekteydi (s. 126).

Hümanizm, özünde, insanî yetileri genişletmeye yeni bir vurgu yapan Avrupa Rönesansı'nın değer ve ideallerini tanımlar. Rönesans hümanistleri, antik Yunan ve Roma tarihi, felsefesi ve sanatları araştırmalarını yeniden canlandırarak Ortaçağ Hıristiyan çileci insan imgesinden çok daha olumlu ve umut vadeden bir *Yeni İnsan* imgesi geliştirmişti. Hümanistlerin tasarladığı bu Yeni İnsan figürü bedensel, ruhsal, ahlakî ve zihinsel kapasitelerini ideal bir dengeye doğru geliştirebilecek sonsuz imkânlarla donanmıştır (Baldick, 2001, s. 117-118). 16. yüzyıldan 20. yüzyıla değişerek yeniden üretilegelmiş bu insanı merkez alan düşünce sisteminin, insana ve onun yaratıcı, olumlu ve barışçı potansiyeline yönelik inancı değişmemiştir diyebiliriz. Kanımızca Ōe'nin Nobel konuşmasında ima ettiği şey, tıpkı

kelimenin geniş anlamında Avrupa modernitesinin çeşitli dönemlerindeki hümanistlerin antik Yunan ve Roma dönemlerindeki sanat ve düşün çalışmalarını yeniden gündeme getirip dönemlerindeki okurlara sundukları gibi, Vatanabe'nin de 16. Yüzyıl Fransız Rönesansının kültürel mirasının bel kemiğini oluşturan hümanizmi yeniden kıymetlendirerek, savaş sonrası Japon toplumuna bir model olarak sunmasıdır.

Buraya kadarki alıntı ve çözümlemelerimizde gösterdiğimiz gibi Ōe bir okur olarak Vatanabe'nin izinde olduğu kadar, bir yazar olarak da onun çizgisindedir. Örneğin, yine Nobel konuşmasında şunları söyler: "Onun düşüncelerinden etkilenmiş biri ve bir romancı olarak eserlerimle, hem kendilerini kelimelerle dile getiren [yazarların], hem de onların okurlarının yaşadıkları dönemden kaynaklanan ızdıraplarını aşmalarına ve ruhlarındaki yaraları iyileştirmelerine yardımcı olmak dileğindeyim" (Ōe, 1995, s.127). Ōe'nin bu sözleri, yazarın konum ve ödevlerine ilişkin ahlakî duyarlılığı yüksek, hümanistçe bir yaklaşımı ifade etmektedir.

V. SONUÇ

16. yüzyıldan günümüze kadar uzanan hümanizm geleneğinde beşerî sanat ve bilim, her şeye karşın insanı merkeze koyar ve gerek duyguların, duyarlılıkların, manevî değerlerin kaybı anlamında, gerekse II. Dünya Savaşı Avrupası ve Japonyası'nda görüldüğü gibi bireyselliğin yitirilişi anlamındaki makineleşmeye karşı insanı savunur. Vatanabe'nin tüm eserlerinde açık ya da kapalı bir şekilde işaret ettiği gibi hümanizm, savaş gibi yıkımlardan kaynaklanan manevî yaraları sarma, insanı insan olarak yeniden kurma sistemidir.

Bir dünya edebiyatı figürü ve hümanist aydın olarak Vatanabe'nin başarısı, 1950'lerin sonlarından 1980'lerin sonlarına kadar Japonya'nın yazar, sanatçı, eleştirmen, düşünür, araştırmacı ve okurlarıyla yaşadığı büyük kültürel Rönesans'la meyvelerini vermiştir. Vatanabe'nin, birçok dünya dilinde okunan Nobel edebiyat ödüllü öğrencisi Ōe bu meyvelerden sadece bir tanesidir.

KAYNAKÇA

Baldick, C. (2001). *The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms*. New York: Oxford University

Cervantes, M. d. (2008). "The Glass Graduate". L. Lipson (Çev.). *The Exemplary Stories*. New York: Oxford University. (İlk baskı 1613)

Gascar, P. (1965). *Les bêtes suivi de le temps des morts*. Paris: Le Livre de Poche (İlk baskı: 1953)

Gascar, P. (1955). *Hayvanlar, Ölülerin Zamanı* (*Kemonotaçi-Şişa no Toki*, 『獣たち 死者の時』). K. Vatanabe, S. Satō (Çev.). İvanami: Tokyo

Güven, D., Ç. (2012). "Başka Bir 'Dünya Edebiyatı'nın İzinde——Ōe Kenzaburō'nun 'Roman Yöntemi' Üzerine". S. Esenbel, E. Küçükyalçın. (Ed.). *I. Türkiye'de Japonya Çalışmaları Kongresi Konferans Kitabı.* İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi

Karatani, K. (2011). *Derinliğin Keşfi——Modern Japon Edebiyatının Kökenleri*. D. Ç. Güven, İ. Öner, (Çev.). İstanbul: Metis

Katō, Ş. (2012). *Japon Edebiyatı Tarihine Giriş* (II. Cilt). (*Nihon Bungakuşi Cosetsu*, 『日本文学史序説』). Tokyo: Çikuma. (İlk baskı 1999)

"Kenzaburo Oe-Facts" (1994/2014). Nobelprize.org. Nobel Media AB. Erişim: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1994/oe-facts.html

Komori, Y. (2002). *Tarih Bilinci ve Roman* (*Rekişi Ninşiki to Şōsetsu*、『歴史認識と小説』). Tokyo: Kodansha

Kreisler, H., Ōe, K. (1999). "Kenzaburo Oe Interview: Conversations with History". Institute of International Studies UC Berkeley. Erişim: http://globetrotter.berkeley.edu/people/Oe/oe-con1.html

Ōe, K. (2001). "Bir Acayip İş" ("Kimyō na Şigoto", 「奇妙な仕事」). *Bakmadan Atla* (『見るまえに跳べ』). Tokyo: Şinçō.（İlk baskı 1964）

Ōe, K. (1984). *Çağdaş Japon Hümanisti Vatanabe Kazuo'yu Okumak* (*Nihon Genday no Yumanisuto Vatanabe Kazuo vo Yomu,*『日本現代のユマニスト渡辺一夫を読む』). Tokyo: İvanami

Ōe, K. (1995). *Japan the Ambiguous and Myself*. H. Yamanouchi (Çev.). Tokyo: Kodansha International

Ōe, K. (1994). *Kişisel Bir Sorun*. H. Çopurgil (Çev.). İstanbul: Can

Ōe, K. (2002). *Kocintekina Tayken*.(『個人的な体験』).Tokyo: Şinçō (İlk baskı 1964)

Ōe, K. (1992). *Manen Gannen no Futtobōru,*『万延元年のフットボール』. Tokyo: Kōdanşa. (İlk baskı 1967)

Ōe, K. ve Ozaki M. (2007). *Ōe Kenzaburō—Yazar Kendisini Anlatıyor* (*Ōe Kenzaburō—Sakka Cişin vo Kataru,* 『大江健三郎作家自身を語る』). Tokyo: Şinçō

Ōe, K. (1987). *Özlenen Yıllara Mektuplar* (*Natsukaşii Toşi e no Tegami,*『懐かしい年への手紙』). Tokyo: Kōdanşa

Ōe, K. (1995). *Sessiz Çığlık*. İ. Özdemir (Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar

Ōe, K. (1983). *Uyan Ey Yeni İnsan*. *(Ataraşii Hito Mezameyo,* 『新しい人眼覚めよ』). Tokyo: Kōdanşa

Ōe, K. (1993-95). *Yanıp Tutuşan Yeşil Ağaç Üçlemesi* (*Moeagaru Midori no Ki,* 『燃えあがる緑の木』). Tokyo: Şinçō

Miyoşi, T. (1989). *Şōva Dönemi Edebiyatı Antolojisi 33. Cilt,* (*Şōva Bungaku Zenşū Dai 33 Kan,* 『昭和文学全集 第 33 巻』). Tokyo: Şogakukan

Rabelais, F. (1532-64/1994). *Les Cinq Livres—Pantagruel, Gargantua, Le Tiers Livre, Le Quart Livre, Le Cinquième Livre*. Paris: Le Livre de Poche

Vatanabe, K., Tedzuka, T., Nakano, Y., Cinzay, K., Nakacima K. (1954). *Dünya Edebiyatı Sözlüğü* (*Sekay Bungaku Citen,* 『世界文學辭典』). Tokyo: Kavade

Vatanabe, K., Suzuki R. (2012). *Fransız Edebiyatı Kılavuzu*, (*Furansu Bungaku Annay*, 『フランス文学案内』). Tokyo: İvanami (İlk baskı 1961)

Vatanabe, K. (1950). *Fransız Rönesansı'ndan Kesitler* (*Furansu Runesansu Danşō,*『フランス・ルネサンス断章』). Tokyo: İvanami

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Cilt: 4 Sayı: 5 Yıl: 2015
Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları
ISSN: 2147-4958
e-ISSN: 2147-4419

Derginin sahibi:
Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adına
Prof.Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ

Sorumlu Müdür:
Prof.Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ

Editörler:
Doç.Dr. Yeşim BAŞARIR
Yrd.Doç.Dr. Esra ÇOKER

Yönetim Yeri:
T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi,
Tınaztepe Yerleşkesi, Buca - 35390 İZMİR

Yazışma Adresi:
T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi,
Tınaztepe Yerleşkesi, Buca - 35390 İZMİR
Tel : (232) 301 7902
Faks : (232) 453 9093
e-posta: deuedebiyat.dergi@gmail.com
http://web.deu.edu.tr/edebiyat.dergi/

Yayın Türü:
Akademik Hakemli Dergi

Niteliği:
Bilimsel Süreli Yayın. Yılda bir yayınlanır.

Dergide yayınlanan makalelerin bilim, içerik ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.
Dergide yayınlanan makaleler kaynak gösterilmeden kullanılmaz.

©Tüm Hakları Saklıdır.

T.C. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
Edebiyat Fakültesi
EDEBİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
Hakemli Dergi
Cilt: 4 Sayı: 5 Yıl: 2015

Editörler
Doç.Dr. Yeşim BAŞARIR
Yrd.Doç. Dr. Esra ÇOKER

Dergi Yayın Komisyonu
Doç.Dr. Yeşim BAŞARIR (Editör)
Yrd.Doç.Dr. Esra ÇOKER (Editör)
Yrd.Doç.Dr. Özgün KOŞANER (Web Editörü)
Araş.Gör.Dr. Ece SAATÇIOĞLU (Dergi Sekretarya)
Araş.Gör. Damla TANINMIŞ (Dergi Asistanı)
Araş.Gör. Abdullah DERİN (Grafik Tasarım)

Yayın Kurulu
Prof.Dr. Levent AYSEVER
Prof.Dr. Binnur GÜRLER
Prof.Dr. Nevzat KAYA
Prof.Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ
Prof.Dr. Remzi YAĞCI
Prof.Dr. Özkan YILDIZ
Doç.Dr. Yeşim BAŞARIR
Doç.Dr. Kamil İŞERİ
Doç.Dr. Cafer ŞEN
Doç.Dr. Türkmen TÖRELİ
Doç.Dr. Orçun YORULMAZ
Yrd.Doç.Dr. Esra ÇOKER
Yrd.Doç.Dr. Pelin ŞULHA
Araş.Gör.Dr. Ece SAATÇIOĞLU (Raportör)

Sayı Hakem Kurulu
Prof.Dr. Mustafa DAŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Levent KAYAPINAR (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof.Dr. Recai TEKOĞLU (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Hakkı UYAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Özkan YILDIZ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç.Dr. Yusuf AYÖNÜ (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Doç.Dr. Yeşim BAŞARIR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç.Dr. Ali Volkan ERDEMİR (Erciyes Üniversitesi)
Doç.Dr. Cemal SAKALLI (Mersin Üniversitesi)
Doç.Dr. Türkmen TÖRELİ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç. Dr. Erkan YURTAYDIN (Ankara Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr. Ayşegül ATAY (Erciyes Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr. Esra ÇOKER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Burcu EĞİLMEZ (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr. Muhammet ERTOY (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr. Mehmet İLGÜREL (İstanbul Üniversitesi)

Yayın Danışma Kurulu

Prof.Dr. Levent AYSEVER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Kubilay AYSEVENER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Bayram BAYRAKDAR (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Nalan BÜYÜKKANTARCIOĞLU (Hacettepe Üniversitesi)
Prof.Dr.Mustafa DAŞ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Adnan DİLER (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof.Dr. Dilek DİRENÇ (Ege Üniversitesi)
Prof.Dr. Mehmet Akif ERDOĞRU (Ege Üniversitesi)
Prof.Dr. İclâl ERGENÇ (Ankara Üniversitesi)
Prof.Dr. Rüstem ERKAN (Dicle Üniversitesi)
Prof.Dr. Turan GÖKÇE (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi)
Prof.Dr. Melek GÖREGENLİ (Ege Üniversitesi)
Prof.Dr. Ali GÜLTEKİN (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi)
Prof.Dr. Binnur GÜRLER (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. İsmail İŞÇEN (Mersin Üniversitesi)
Prof.Dr. Günseli İŞÇİ (Yeni Yüzyıl Üniversitesi)
Prof.Dr. Nevzat KAYA (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Sezgin KIZILÇELİK (Malatya İnönü Üniversitesi)
Prof.Dr. Gülmira KURUOĞLU (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Lütfiye OKTAR (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Prof.Dr. Ayfer ÖZÇELİK (Pamukkale Üniversitesi)
Prof.Dr. Azize ÖZGÜVEN (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)
Prof.Dr. Sevinç ÖZER (Çanakkale 18 Mart Üniversitesi)
Prof.Dr. Nuran ÖZYER (Hacettepe Üniversitesi)
Prof.Dr. Işıl ÖZYILDIRIM (Hacettepe Üniversitesi)
Prof.Dr. Ayşen SAVAŞ (Ortadoğu Teknik Üniversitesi)
Prof.Dr. Gülperi SERT (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Rezzan SİLKÜ (Ege Üniversitesi)
Prof.Dr. Mustafa ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr. Harun TAŞKIRAN (Ankara Üniversitesi)
Prof.Dr. Osman TOKLU (Ankara Üniversitesi)
Prof.Dr. Hüseyin Gazi TOPDEMİR (Ankara Üniversitesi)
Prof.Dr. Şebnem TOPLU (Ege Üniversitesi)
Prof.Dr. Abbas TÜRNÜKLÜ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Burhan VARKIVANÇ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof.Dr. Remzi YAĞCI (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Özkan YILDIZ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof.Dr. Mustafa YILMAZ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof.Dr. Dursun ZENGİN (Ankara Üniversitesi)
Doç.Dr. Şükrü ARSLAN (Mimar Sinan Üniversitesi)
Doç.Dr. Aylin NAZLI (Ege Üniversitesi)